

LÉKAŘEM MEZI ↓ **NEBEM**

A HORAMI

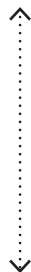
KRISTINA HÖSCHLOVÁ

GALÉN

KRISTINA HÖSCHLOVÁ

LÉKAŘEM MEZI NEBEM
A HORAMI

GALÉN

Všechna práva vyhrazena.

Tato publikace ani žádná její část nesmějí být reprodukovány, uchovávány v rešeršním systému nebo přenášeny jakýmkoli způsobem (včetně mechanického, elektronického, fotografického či jiného záznamu) bez písemného souhlasu majitelů autorských práv.

© Galén, 2017

ISBN 978-80-7492-354-8 (PDF)

ISBN 978-80-7492-355-5 (PDF pro čtečky)

MONT-BLANC
HELICOPTERES

AVORIAZ

ANNEMASSE

04 50 74 22 44

04 50 92 78 21

DÍL I

foto Serge Worreth

ÚVOD

AVORIAZ

[14. prosince 2014]

Když se mi v říjnu ozval jeden bývalý francouzský kolega, že potřebuji na sezonu obsadit místo doktora na letecké záchranné službě, rozhodla jsem se plánovaný návrat do Afghánistánu na misi s Lékaři bez hranic odložit.

Avoriaz je horské lyžařské středisko na pomezí Švýcarska v oblasti Portes du Soleil ve francouzských Alpách a skýtá výhledy od Mont Blancu po Ženevské jezero.

Už to tam trochu znám, na letecké záchrance jsem tam pracovala před devíti lety. Podmínky se zlepšily, parta zůstává stejně dobrá. Proto jsem dlouho neváhala.

AVORIAZ 1

NEČEKANÁ REVIZE VYBAVENÍ

[16. prosince 2014]

Protože zítra mám první příslužbu, rozhodla jsem se vyzkoušet **sněžný skútr**, kterým se budu během nočních služeb dopravovat k pacientům.

V Avoriaz totiž nejsou silnice a všichni se tu pohybují buď na koňských spřeženích, nebo na lyžích, saních, vlecích a v rolbách.

Zkušební jízdu se mnou absolvuje Estelle, mladá lékařka po škole, která je zde na praxi. Za skútr jsme zapřáhly vozík a na něj naložily mrazák, který jsem potřebovala přestěhovat ze své „kajuty“. Když jsme uvízly i s valníkem a mrazákem na mokrému asfaltu přímo v depu koňských spřežení, vzbudily jsme konečně pozornost zevlujících vozků. Jejich účast bohužel zůstala jen u toho zírání a pobavení.

Právě v momentě, kdy jsme přece jen hrdě zacouvaly do garáže Centre Médical, slyším, jak mě volá sestra, že si mám vzít rychle oteplováky a kulicha a přesednout na skútr záchranářů, protože je **na sjezdovce někdo v bezvědomí**.

Na sjezdovkách je kromě kamení a trávy krusta zledovatělého sněhu. Právě po takovém kousku to ten chlapík rozjel naplno, vysekal se,

Lyžařské středisko Avoriaz

rozbil si hlavu a teď tu **leží v bezvědomí a chrčí**. Tipla bych mu tak sto dvacet. Tedy kilogramů.

Centre Médical v Avoriaz je zdravotní středisko, které ve špičkách sezony přijímá padesát pacientů denně. Je zde praktický lékař a dva traumatologové. Kromě základní laboratoře je vybaveno rentgenem, echem a skiaskopií, to kvůli velkému přísunu traumat.

Sezona se postupně rozjíždí, pacientů je zatím málo a my uklízíme a objednáváme materiál. Zrovna dnes jsme plánovali revizi záchrannářského kufru. Vyšla nám – akorát nikoliv s lékárnou a skladem za zády, ale rovnou na sjezdovce. Protože jsme dnes v Centre Médical v plném počtu, na sjezdovku za mnou dojede ještě kolega Bernard, sestra Virginie a stážistka Estelle.

Pacienta s poraněním hlavy intubujeme (napojujeme na dýchací přístroj), přičemž z kufru vytahuji různé atributy, jejichž notnou část vidím poprvé. Sněží, smráká se a mlha houstne. Bernard volá na Centrum 15, což je kantonální dispečink záchranných služeb, a žádá pro pacienta transport do Annecy.

Naše vrtulníky létají jen za denního světla, navíc je v místě zásahu neletové počasí.

Dispečink se vysloví, že přesto posílá státní vrtulník z Annecy, prý by tu mohl být za půl hodiny. Pánbůh jim pomáhej, já pokus o přistání vnímám jako rituální sebevraždu.

Horská medicína je tady se vším všudy. Oxymetr nesnímá, kapnometr taky zamrzl, něco se vlní na kapesním EKG, barvu obličeje přes krvavé šrámy těžko odhadnout. Čekáme a čekáme a chlapíka za pomocí záchranářů balíme do mnoha dek a povlaků. Brzo můžeme počítat s jeho podchlazením.

Záchranáři, se kterými budu po celou sezonu v terénu spolupracovat, jsou jakási obdoba naší Horské služby. Jsou to kluci a holky z místních vesnic, kteří skvěle lyžují a bezpečně znají terén. Ač nejsou zdravotníci, jsou schopni provést základní vyšetření, ošetřit běžná poranění a poskytnout první pomoc do té doby, než dorazí lékař.

Posádka vrtulníku z Annecy se rozhodla zůstat naživu, přistáli v údolí. Pro nás to znamená krasojízdu na skútru do Centre Médical s tím, že doktora z vrtulníku hasiči povevou patnáct kilometrů po zemi nám naproti.

Chlapovi na cestu píchnu další dávku sedace (léků na usnutí), připoutáme ho i se všemi přístroji k saním, jeho zabalím do dek a sebe do bundy až po nos a pak už – děj se vůle boží! Přišla tma, fouká, sněží a my se spouštíme s kopce na patnáctiminutovou cestu na příjem Centre Médical. Přehrávám si v hlavě, jak dlouho chlapík vydrží, kdyby se mu právě teď rozpojila dýchací trubka nebo došel kyslík. Nebo, co když se na natřásajících se saních začne budit a bude potřebovat další dávku sedace? Nic s tím nenadělám, nemůžu k němu. Za sebou vidím jen zabalené tělo a blikající světélko monitoru.

Příjem Centre Médical je elegantní. Skůtrem zajedeme do garáže, kde je připraveno vozítko a výtah rovnou do vyšetřovny. Můj druhý kolega Jean-Marc už drží v ruce echo a provádí sonografické vyšetření cílené na trauma. Uběhne dalších dvacet minut, než se konečně ukáže doktor z vrtulníku. Do traumacentra v Annecy se bude muset po zemi, což znamená dvě a půl hodiny od teď a čtyři hodiny celkem.

Jsou to nebyvale dlouhé časy proti tomu, na co jsem zvyklá v rámci naší malé republiky. Ještě že je to jenom poranění hlavy. Kdyby ten pán krvácel do břicha, pravděpodobně by se žádného traumacentra nedožil. Vracím se nočním Avoriaz, kloužu ve sněhu rozježděnými úvozy a prohlížím si názvy non stop barů s blikajícími neony a plných řevu, protože tam se pravděpodobně budu muset během nočních služeb párkrát vypravit.

Před půlnocí mi volá Bernard, že chlápek žije. Má prý „jen“ těžkou kontuzi mozku a tedy i velké štěstí, protože z toho by se mohl celkem dobře dostat.

AVORIAZ 2

TVRDÁ ŠKOLA

[21. prosince 2014]

Mont Blanc Helicopteres je soukromá letecká společnost, která krom jiných aktivit zajišťuje po dobu zimní sezony záchranu ve třiceti lyžařských střediscích na území mezi Ženevským jezerem a údolím Chamonix. Většina středisek je součástí oblastí Portes du Soleil a Grand Massif.

Během sezony, která zde trvá téměř pět měsíců, vrtulníky přepraví osm set až tisíc nemocných, z toho čtvrtina vyžaduje přítomnost lékaře.

Celkem 93 procent případů jsou traumata. Lehká poranění se převážně do místních zdravotních center, do nemocnic pak lékař doprovází těžší úrazy, které zpravidla vyžadují operaci či pokročilé vyšetřovací metody, jako je například CT.

Mont Blanc Helicopteres funguje v Avoriaz už od roku 1988. Od roku 2001 je kromě pilotů a navigátorů trvalou součástí týmu lékař, který zároveň spolupracuje s Centre Médical v Avoriaz.

Bydlím v jakési kajutě o velikosti třikrát tři metry v osmém patře dřevem obloženého paneláku. Ráno před sedmou sježu výtahem, obuji lyže a můžu vyrazit. Panelák, jako ostatně všechny jemu podobné budovy v Avoriaz, je přímo na sjezdovce. Škoda, že jsou tu na chodbách koberce. Říkám si totiž, jaká by byla frajeřina vyjet na lyžích rovnou z pokoje.

V sedm hodin vleký nejezdí. Zato sjezdovky jsou už pohádkově upraveny. Vystoupám po nich do nejvyšší stanice ve 2500 m, kde se mohu kochat duhově řevavým východem slunce a pohledem na mlhou zatílitá údolí.

Je slunná neděle a Avoriaz plné turistů. Většina ostatních okolních lyžařských center je zavřená, čímž klesá počet potenciálních pacientů pro naše letecké zásahy.

Sněhu je málo a je tvrdý, včera si po celkem nevinném pádu jeden pán zlomil krční páteř a teď leží na neurochirurgii v Annecy.

Právě se sluníme před základnou, když mi na vysílačku volají záchranáři z nejvyšší partie ski areálu, že tam mají pána, který má křeče, zvrací a pomočil se. Spadl ve vysoké rychlosti, praštil se do hlavy a byl dvě minuty v bezvědomí. Není o čem diskutovat, беру si sedák a letíme.

Pilot Alain s kopilotem Cookiem, kterého jsem naučila říkat česky Sušenka, mě vysadí z visu a já zapadnu po kolena do navátého svahu na kraji černé sjezdovky. Sami se mezitím odporoučí na další dva zásahy nevyžadující lékaře.

Na ledově plotně leží na boku chlap, zvrací a mezi zvracením sprostě nadává – dobré znamení. Dva mladí záchranáři, kteří mohou

dohromady vážit tolik co pacient, se ho snaží všemi silami udržet, aby po té ledové plotně nesesvištěl do údolí. Diagnostikují těžký otřes mozku a chci ho odsud rychle dostat do nemocnice s možností CT vyšetření.

To ještě netuším, že teď to teprve bude napínavé.

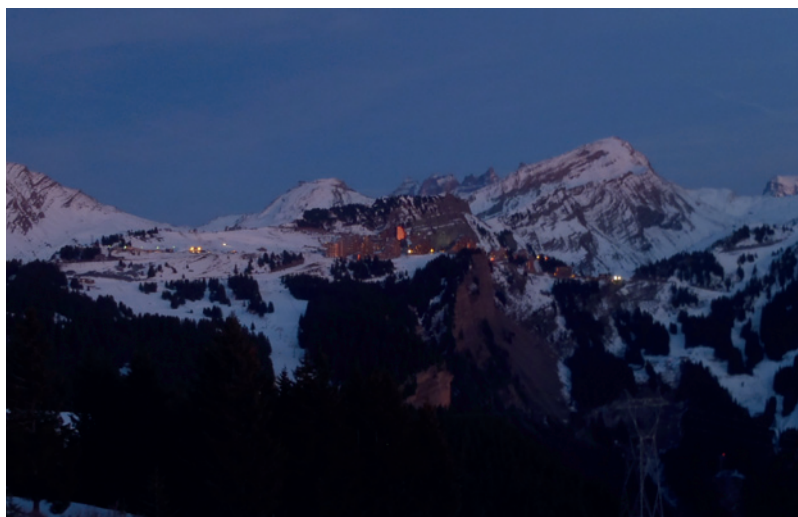
Veškeré transporty do nemocnic je třeba konzultovat s tzv. Centrem 15. Teď už vím, proč je tento pojem tolik opředen mýty, načpělými úzkostmi.

Centrum 15 je kantonální dispečink, kde sedí spousta koordinátorů, z nichž část tvoří lékaři. Dialog s centrem ovšem není jednoduchá záležitost. Po pěti minutách čekání mě přepojí na jakousi paní „supervizorku“. Mé sdělení zdá se chápe, a že prý mě brzy vyrozumí, kam poletíme. Uběhne dalších pět minut, během kterých si pacient vztekle strhává krční límec a obohacuje nás o pár nových francouzských sprostých slov míněných na mou adresu, když mu dávám do žíly protiblicí léky. Přichází další telefon z Centra 15, který sestává z dalších pěti minut čekání na přepojení. Tentokrát jsem padla na jakéhosi lékaře, jehož xenofobie vibruje z telefonu, ještě než promluví. Zaznamenáváje můj přízvuk, ihned se postaví do opozice a rozhodne se nejen nepřipustit náš let do Annecy, ale ani nenavrhnout jiné řešení. Uprostřed jeho arogantního monologu se hovor přerušuje, právě ve chvíli, kdy náš klouzající pacient vyvrhne další dávku natráveného fondue a sprchy sprostých slov na naši adresu. Zlatí kluci záchranářští, trpělivě mu utírají pusy a přidělávají znovu strhnuté fixační pomůcky.

Chlap se třese zimou, aby ne, jsme tu už skoro půl hodiny, přičemž začínám klesat na duchu. Znovu vytáčím Centrum 15, kde to pro změnu nikdo dvě minuty nezvedá. Co teď? Musíme odtud co nejrychleji. Do zdravotního centra by nás vzali hned, ale chlap potřebuje CT mozku. Do nemocnice nemůžeme, dokud nám to prokleté Centrum 15 nepovolí let.

Alain s Cookiem mezitím přistáli pod sjezdovkou a čekají, až chlapa svezou hoši na lyžích dolů a já seběhnu s batohy.

Poslední naděje – volám Bernarda, kolegu z Avoriaz, který v Centru 15 slouží a zná tamní „dobroděje“. I on nakonec potřeboval spoustu trpělivosti, aby konečně získal schválení našeho letu do Annecy.

Záchranný vrtulník EC 135
Avoriaz, městečko na útesu

Jakmile pacient se zafixovanou páteří začal zvracet, bylo třeba dát ho na bok

Základna a naše dva vrtulníky Écureil B2 a EC 135

Celkem tedy zbytečných padesát minut na místě – jaké rozčarování, v centru alpské medicíny...

Je to **tvrdá škola**. Uvědomuji si, jak jsme u nás v Česku zhýčkaní velmi dobře fungujícím systémem přednemocniční péče. To, že tady pracuji s víceméně improvizovanými pomůckami v náročném terénu a sama, považuji za zábavné zpestření. Ale to, že kvůli nekonečným frustrujícím telefonátům nemám ani prostor tu medicínu dělat, je nový faktor, se kterým se budu muset během následujících čtyř měsíců vyrovnat.

Sotva se spolu s končícím dnem vzneseme z Annecy, výhled z okna mi dává na toto rozčarování pozapomenout a já hltám dechberoucí pohled na sluncem zlatý masiv Mont Blancu, jehož vrchol se třpytí jak vánoční hvězda. Dole pod námi se zelenají louky, lesknou modrá jezera a na útes v Avoriaz sedáme právě ve chvíli, kdy poslední paprsek zmizí za obzorem.

AVORIAZ 3 **PRVNÍ LEKCE IMPROVIZACE**

[25. prosince 2014]

Se skútreem mě baví jezdit. Když projíždím Avoriaz, občas беру kolemjdoucí nestopující stopaře. Vyplácí se to – tuhle jsem dostala vonavý koláč, když jsem souseda popovezla z pekárny.

Na základně máme dva **vrtulníky** – jeden lehčí, jednomotorový Écureil B2 s navijákem, a jeden větší, EC 135 – stejný jako v Liberci.

B2 je šikovní na manévry v terénu, akorát se s ním nemůže letět do městských nemocnic, protože je jednomotorový.

Často se stává, že mě pilot vysadí u zraněného malým vrtulníkem, vrátí se na základnu nebo pro jiné pacienty, jejichž transport nevyžaduje lékaře, a pak se pro mě a pacienta zas vrátí. Pokud potřebujeme zraněného transportovat do velké nemocnice, přiletí v EC 135, pokud jen do horských zdravotních center, vracíme se Écureilem.

EC 135, kterou tu teď máme naštěstí jen dočasně, říkáme „Vomi-Heli“ neboli „Blinkačka“. Máme ji půjčenou z departementu Tours (střed Francie), kde létá jako lékařská záchranka. Helikoptéra je tak

„Vomi-Heli“

Se skútreŕm jezdím během nočních služeb k urgentním případům